

Περί Τιμής, Τιμών και Τιμωμένων...

Με αφορμή την αναγόρευση του κ. Α. Μπουρλά σε επίτιμο διδάκτορα του Πανεπιστημίου Πατρών.

Οι τίτλοι τιμής ένεκεν του επίτιμου διδάκτορα ή καθηγητή αποτελούν την ύψιστη διάκριση που μπορεί να απονεμηθεί σε ένα πρόσωπο από τα Ελληνικά ΑΕΙ. Μέσω της επιλογής των τιμωμένων προσωπικοτήτων, τα ΑΕΙ προβάλλουν στόχους, αξίες και πρότυπα. Οι απονομές τέτοιων διακρίσεων, εμπεριέχουν ισχυρούς συμβολισμούς και μηνύματα προς την κοινωνία, την επιστημονική κοινότητα και τους μελλοντικούς επιστήμονες. Αποτυπώνουν το τί θεωρεί και ορίζει το κάθε ΑΕΙ ως ύψιστη αριστεία «στις επιστήμες, στα γράμματα ή στις τέχνες» αλλά και ως προσφορά πολύτιμων υπηρεσιών «στην ανθρωπότητα, στο έθνος ή στο Πανεπιστήμιο».

Η επιλογή της απονομής του τίτλου του Επίτιμου Διδάκτορα του Πανεπιστημίου Πατρών στον Α. Μπουρλά, διευθύνοντα σύμβουλο σε μία από τις μεγαλύτερες πολυεθνικές φαρμακευτικές εταιρείες του κόσμου, την Pfizer, γεννά εύλογα ερωτήματα, ως προς τα κριτήρια επιλογής, τους στόχους και τις αξίες που υπηρετεί η συγκεκριμένη «επιτιμοποίηση».

Η Pfizer, ιδιοκτήτρια πλήθους εμπορικών φαρμακευτικών προϊόντων και των πατεντών τους, γιγαντώθηκε κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19, κατά την οποία, μέσω πρωτόγνωρων κρατικών επιχορηγήσεων ανέπτυξε και πατεντάρισε τα γνωστά εμβόλια που συνέβαλαν στην αντιμετώπιση της πανδημίας στον δυτικό κόσμο. Η εμπορική τους αξιοποίηση συνέβαλε παράλληλα στην επιπλέον μεγέθυνση της φαρμακευτικής πολυεθνικής μέσω της χρηματιστηριακής εξαγοράς δεκάδων ανταγωνιστών της και της μετατροπής της σε πανίσχυρο εμπορικό μονοπωλιακό κολοσσό που διαπραγματεύεται πλέον απευθείας με κυβερνήσεις χωρών ή ενώσεών τους, την παγκόσμια πολιτική στα φάρμακα και την Υγεία.

Με επιχειρηματικούς όρους, ο κ. Α. Μπουρλά, είναι πιθανώς ένας επιτυχημένος διευθυντής. Η επιστημονική γνώση ιδιωτικοποιείται από το μονοπώλιο που διευθύνει, γίνεται αποκλειστική ιδιοκτησία της εταιρείας. Οι πατέντες πληθαίνουν, η εταιρεία κυριαρχεί και εξαγοράζει τους ανταγωνιστές της. Τείνει σχεδόν να μονοπωλεί την έρευνα και την παραγωγή στα γονιδιακά φάρμακα για την αντιμετώπιση του καρκίνου.

Απέναντι στην μετατροπή της επιστήμης σε μοχλό εμπορικής κερδοφορίας υπάρχουν, εντούτοις, λαμπρά επιστημονικά παραδείγματα για το αντίθετο. Στις αρχές της δεκαετίας του '50 η πολιομυελίτιδα ήταν η πιο επικίνδυνη μεταδοτική νόσος στις ΗΠΑ. Το 1955 ο Αμερικανός ερευνητής και καθηγητής της Ιατρικής Jonas Edward Salk ανακοίνωσε την ανακάλυψη του εμβολίου κατά του ιού της πολιομυελίτιδας, ο οποίος οδηγούσε πολύ συχνά σε μόνιμη παράλυση ή και στο θάνατο. Μετά την μεγάλη ανακάλυψη, ο ερευνητής ρωτήθηκε ποιος θα έχει την πατέντα για το νέο φάρμακο. «Θα έλεγα ο κόσμος», απάντησε ο Salk. «Δεν υπάρχει πατέντα. Μπορείς να πατεντάρεις τον ήλιο;»

Στον αντίποδα, για τις πολυεθνικές εταιρείες, τα επιστημονικά επιτεύγματα, τα οποία παράγονται χάρη στη συσσωρευμένη προηγούμενη γνώση και την εργασία χιλιάδων επιστημόνων, αποτιμώνται στη βάση της κερδοφορίας που αποφέρουν. Οι ασθένειες και οι θεραπείες τους, αντί για επιστημονικές προκλήσεις προς αντιμετώπιση, αποτελούν για τις εταιρείες ευκαιρίες εμπορικής εκμετάλλευσης, κερδοσκοπίας και ενίσχυσης της θέσης τους στο πεδίο του εμπορικού ανταγωνισμού.

Ποια είναι λοιπόν η κοινωνικά μετρήσιμη προσφορά στην ανθρωπότητα και στην επιστήμη από το έργο των πολυεθνικών, των μεγαλομέτοχων και των διευθυντών τους;

Όσο η επιστημονική πρόοδος, η αριστεία στην επιστήμη και στις άλλες εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής υπηρετούν την επιχειρηματικότητα, την πατέντα και την κερδοφορία τόσο θα αποξενώνονται από τις πραγματικές σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες και τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα. Και τα όρια της ανάπτυξής τους θα καθορίζονται αποκλειστικά από το βαθμό που η επιστήμη αποτελεί μέσο πλουτισμού και εργαλείο ενίσχυσης της κυριαρχίας των επιχειρηματιών στην καπιταλιστική οικονομία.

Οι επιστήμονες και οι ερευνητές έχουν συμφέρον να διεκδικήσουν Έρευνα που να υπηρετεί τις σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις και ανάγκες, η οποία δε θα γίνεται για την αύξηση της κερδοφορίας των μονοπωλίων. Έχουν καθήκον απέναντι στην κοινωνία να παλέψουν για την ανατροπή των αξιών της επιχειρηματικότητας και της αριστείας που συνταυτίζονται με την καπιταλιστική κερδοφορία.

Δεν τιμά το Πανεπιστήμιό μας η διάκριση που επέλεξε να αποδώσει στον διευθύνοντα σύμβουλο και μεγαλομέτοχο της Pfizer. Το Πανεπιστήμιο Πατρών επιλέγει έτσι να τιμήσει την εμπορευματοποίηση της έρευνας, τους μονοπωλιακούς ομίλους και τους εκπροσώπους τους, αντί για την επιστημονική γνώση και τους πραγματικούς παραγωγούς της.

Από τη μεριά μας, τιμάμε τους χιλιάδες επιστήμονες που εργάσθηκαν και εργάζονται για την ανάπτυξη των επιστημών και της τεχνολογίας, που καταθέτουν τα «δικαιώματα της πνευματικής τους ιδιοκτησίας» στην υπηρεσία των κοινωνικών αναγκών και στην αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων. Διεκδικούμε τα επιτεύγματα της επιστήμης και της τεχνολογίας να αποτελούν δημόσιο κοινωνικό αγαθό και όχι εταιρική ιδιοκτησία και εμπόρευμα όπως επιβάλλουν τα καπιταλιστικά μονοπώλια και οι διευθυντές τους.

ΔΗΠΑΚ-ΑΕΙ, Πανεπιστήμιο Πατρών